

**Rapportage van het onderzoek door het
College van Toezicht auteursrechten naar
Stichting De Thuis kopie**

December 2005

College van Toezicht Auteursrechten
Postbus 556
2501 CN 's - Gravenhage
www.cvta.nl

I. Inleiding

I.1. Aanleiding

Op grond van de Auteurswet 1912 (Aw) en de Wet op de naburige rechten (Wnr) is Stichting De Thuis kopie (hierna: STK) belast met de inning en de verdeling van thuis kopiegelden. De door STK geïncasseerde gelden worden, na aftrek van beheerskosten en een inhouding van 15% ten behoeve van het Thuis kopiefonds, in het kader van de zogenoemde “primaire repartitie” uitgekeerd aan organisaties van rechthebbenden. Deze organisaties zijn door STK aangewezen als repartitieorganisaties voor de verdeling van gelden over de individuele, oorspronkelijke rechthebbenden (de zogenoemde “secundaire repartitie”). De secundaire repartitie vindt plaats op basis van door STK goedgekeurde repartitiereglementen van repartitieorganisaties.

Voor de verdeling van thuis kopiegelden over uitvoerende kunstenaars waren in de periode 2000 – 2003 twee organisaties aangewezen als repartitieorganisaties: de stichtingen Norma en Irda. De verdeling tussen Norma en Irda van het aan de uitvoerende kunstenaars toekomende bedrag geschiedde op basis van het aantal bij deze organisaties aangesloten kunstenaars. Vooral omdat een groot deel van de uitvoerende kunstenaars niet bij Norma of Irda was aangesloten, ontstonden allengs geschillen over de toerekening van bedragen aan Norma respectievelijk Irda. Deze geschillen hebben geleid tot grote vertraging bij de afwikkeling van de repartitie. In 2003 eindigde de aanwijzing van Irda als repartitieorganisatie van rechtswege. STK heeft daarna de repartitie van de toen nog niet door Irda verdeelde bedragen in eigen hand genomen. Vervolgens is de aanwijzing van Norma als repartitieorganisatie, welke voor onbepaalde tijd was verleend, opgeschort. STK heeft de verdeling van de thuis kopie audiogelden onder uitvoerende kunstenaars sindsdien via een overeenkomst van opdracht opgedragen aan Sena. Voor de verdeling van de videogelden onder uitvoerende kunstenaars heeft STK een overeenkomst van opdracht gesloten met Norma.

Na het aflopen van de aanwijzing van Irda moest een finale afrekening plaatsvinden van de aan Irda ter verdeling toegekende gelden. Over deze finale afrekening bestaat verschil van inzicht tussen STK en Irda. Dit heeft inmiddels geleid tot een gerechtelijke procedure, waarin Irda stelt een vordering te hebben op STK, terwijl STK middels een eis in reconventie een bedrag van Irda vordert.

Naar aanleiding van de vertragingen bij de repartities, de conflicten tussen STK en Irda en in dat verband ontvangen klachten, heeft het College van Toezicht besloten een onderzoek in te stellen naar de gang van zaken bij de verdeling van thuis kopiegelden. Daarnaast heeft de Minister van Justitie het College verzocht de volgende aspecten bij dat onderzoek te betrekken:

- een integrale financiële verantwoording van de inning, het beheer en de repartitie van thuis kopiegelden;
- de handhaving van het stelsel van thuis kopievergoedingen;
- de bestuurlijke inrichting van STK; en
- de wijze waarop rekening wordt gehouden met technische beschermingsvoorzieningen.

I.2. Werkwijze

Het College heeft, met toepassing van artikel 5, vierde lid, van de Wet toezicht collectieve beheersorganisaties (hierna: de Toezichtswet) de boekhouding van STK laten onderzoeken door een onafhankelijke externe accountant. Daarnaast zijn verschillende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de meest betrokken organisaties. Het College heeft verschillende interne vergaderingen gewijd aan het onderzoek.

Naast het onderzoek naar STK heeft het College tevens onderzoek ingesteld naar de door collectieve beheersorganisaties gehanteerde geschillenregelingen, naar de aangehouden fondsen voor sociale en culturele doeleinden en naar de personele, financiële, juridische en bestuurlijke verhoudingen tussen auteursrechtenorganisaties. Het College zal hierover nog afzonderlijk verslag uitbrengen.

Zoals het College in zijn jaarverslag over 2004 heeft aangegeven, hecht het met name aan een heldere financiële rapportage door collectieve beheersorganisaties. Duidelijk moet zijn welke geldstromen er zijn, op welke wijze deze lopen, hoeveel vergoedingen geïnd worden, hoeveel uitgekeerd wordt, welk deel van de gelden ten goede komt aan fondsen ten behoeve van sociale en culturele doelen en welke de totale kosten van het collectief beheer zijn. Bovendien mag met de inning en repartitie onder de uiteindelijke rechthebbenden niet teveel tijd gemoeid gaan. Het onderhavige onderzoek naar de situatie bij STK moet mede tegen deze achtergrond worden gezien.

I.3. Opbouw rapportage en karakter van de aanbevelingen

In het navolgende wordt allereerst aandacht besteed aan de uitkomsten van het onderzoek van het College (paragraaf II). De bevindingen van het College zijn van dien aard dat ingrijpen in de huidige situatie, in ieder geval door STK zelf, aangewezen is. Daarbij zij opgemerkt dat Norma en Irda, anders dan STK, formeel niet rechtstreeks onder het toezicht door het College vallen. Het College doet vervolgens in paragraaf III enkele aanbevelingen, welke zich met name tot STK richten.

De aanbevelingen hebben in het geval van STK het karakter van adviezen als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van de Toezichtswet. Aan STK zal een periode worden gegeven om deze adviezen op te volgen. Het College zal overwegen gebruik te maken van zijn aanwijzingsbevoegdheid wanneer STK niet komt tot (tijds) opvolging van deze adviezen.

II. Uitkomsten onderzoek

0. Samenvatting

In essentie komen de bevindingen van het College ten aanzien van de situatie bij STK op het volgende neer:

- De verdeling van thuiskopiegelden onder uitvoerende kunstenaars over de periode 1993 – 2001 heeft in het verleden onaanvaardbare vertragingen opgelopen. STK heeft onvoldoende tijdig en adequaat ingegrepen om deze problemen op te lossen. Zie daarover hierna de punten 1 en 2.
- STK was lange tijd niet in staat om een kloppende eindafrekening van door Irda onder uitvoerende kunstenaars te verdelen gelden op te stellen. Pas na bemoeienis van een door het College ingeschakelde onafhankelijke externe accountant kon een in beginsel kloppende eindafrekening worden opgesteld. Zie daarover hierna de punten 3 t/m 5.
- Door een gewijzigde vorm van reparteren lijkt sinds 2004 een constante stroom van verdelingen onder uitvoerende kunstenaars op gang te zijn gekomen. Zie daarover de punten 6 en 7.
- De financiële verantwoording door STK over de betaling van gelden onder rechthebbenden schiet vooralsnog tekort. Daardoor kan thans niet met zekerheid worden gezegd of gelden nu wel juist en volledig verdeeld worden. Evenmin is duidelijk hoe hoog de totale beheerskosten zijn, hoeveel geld in totaal in fondsen voor sociale en culturele doelen vloeit en hoeveel tijd ermee gemoeid is om gelden onder de uiteindelijke individuele rechthebbenden te verdelen. Zie daarover de punten 8 t/m 15.
- De huidige bestuurssamenstelling van STK leidt ertoe dat repartitieorganisaties een te sterke invloed hebben op de gang van zaken. Het bestuur van STK kan daardoor niet in volledige onafhankelijkheid tot besluitvorming komen. Zie daarover de punten 16 en 17.
- Het College heeft geen aanleiding om te veronderstellen dat het handhavingsapparaat en handhavingsbeleid van STK niet op orde is. Zie daarover punt 18.

Daarnaast komt het College ten aanzien van enkele uiteenlopende onderwerpen tot bevindingen. Zie daarover de punten 19 t/m 21.

1. Onduidelijke afbakening in de verhoudingen tussen Norma en Irda

De aanwijzing van Irda als tweede repartitieorganisatie voor uitvoerende kunstenaars vanaf november 2000 naast Norma, had mede tot doel het probleem van de grote achterstanden in het repartitieproces op te lossen. Bij de aanwijzing van Irda heeft STK echter verzuimd om heldere criteria te stellen voor de onderlinge verdeling van gelden tussen Norma en Irda. Mede hierdoor zijn tussen STK, Norma en Irda gaandeweg conflicten gerezen die hebben geleid tot (verdere) vertraging bij de repartities. Bovendien rijst de vraag in hoeverre STK zich bij de aanwijzing van Norma en Irda heeft vergewist van de representativiteit van deze organisaties.

2. Onvoldoende ingrijpen in vertragingen en geschillen

Vanuit het oogpunt van STK is niet onbegrijpelijk dat zij uiteindelijk zelf tot repartitie is overgegaan. Als gevolg van de conflicten over de onderlinge verdeling van gelden was een onaanvaardbare vertraging ontstaan in de uitbetaling van gelden over de jaren 1993 – 2001. In 2002 was een bedrag van vele miljoenen aan thuishopiegelden over de periode 1993 – 2001 nog altijd niet uitgekeerd. Door de repartitie aan zich te trekken lijkt STK een continue stroom van uitbetalingen aan rechthebbenden op gang te hebben gebracht. Het College is echter van oordeel dat STK te lang heeft gewacht met ingrijpen bij vertraging bij de uitbetaling van vergoedingen aan uitvoerende kunstenaars. Met name Norma heeft te lang gelden onder zich kunnen houden zonder dat daartegen afdoende is opgetreden.

Toen de afbakeningsgeschillen tussen Norma en Irda eenmaal waren ontstaan, heeft STK onvoldoende tijdig en krachtdadig ingegrepen om de conflicten op te lossen. Ruim vóór de afloop van de aanwijzing van Irda (op 1 november 2003) waren de conflicten tussen partijen al hoog opgelopen, waardoor de repartitie van gelden onder uitvoerende kunstenaars verdere vertraging opliep. Pas in september 2004 werd door middel van dienstverleningsovereenkomsten met Norma en Sena uitvoering gegeven aan het besluit van het bestuur van STK van april 2004 om de betreffende repartitie zelf ter hand te nemen. Hierdoor kwam de verdeling eindelijk op gang. Pas vanaf dat moment konden ook de gelden over ver terugliggende jaren worden verdeeld.

3. Onenigheid over spreadsheets en over de definitieve afrekening

Bij het verdelen van de voor repartitie aan uitvoerende kunstenaars bestemde gelden onder Norma en Irda, werkte STK met een systeem van bevoorschotting. Daarbij dienden Norma en Irda hun claims in bij STK op basis van de bij hen aangesloten rechthebbende uitvoerende kunstenaars. Het systeem voorzag erin dat STK vervolgens de geclaimde gelden uitbetaalde aan Norma en Irda, die deze bedragen vervolgens moesten reparteren onder de rechthebbenden. Omdat gewerkt werd met een systeem van bevoorschotting moest ten slotte, na de uitbetaling van gelden door Norma en Irda, een eindafrekening worden opgemaakt. Daarbij moest definitief worden vastgesteld op hoeveel gelden Norma respectievelijk Irda uiteindelijk aanspraak hadden.

Bij het toepassen van deze systematiek ontstond een aantal problemen. Allereerst bleek een groot deel van de rechthebbenden noch bij Norma noch bij Irda te zijn aangesloten. Bovendien was er onenigheid over het aantal rechthebbenden dat bij ieder van de organisaties was aangesloten (marktaandeel). Daarom achtte het bestuur van STK het noodzakelijk om een onafhankelijk oordeel te vragen van de externe accountant van STK. Deze ontwikkelde in 2002 een normatief verdelingsmodel (de zogenoemde “spreadsheet”), waarin de aanspraken van Norma en Irda op thuishopiegelden tot uitdrukking gebracht werden. Aan de hand van deze spreadsheet moest het aandeel voor uitvoerende kunstenaars in het geïncasseerde bedrag worden verdeeld over Norma en Irda. De spreadsheet zou weer moeten dienen als basis voor de uiteindelijk op te stellen eindafrekening.

Eén van de bronnen van de onenigheid tussen STK en Irda is dat alleen Norma de spreadsheet expliciet heeft geaccepteerd als model voor de onderlinge verdeling. Mede daardoor

stagneerde de repartitie. Blijkens de dagvaarding die Irda tegen STK heeft laten uitbrengen, baseert Irda haar claim nu echter toch op het normatief verdelingsmodel, zoals dat aanvankelijk door STK is voorgesteld. Daarmee heeft Irda uiteindelijk impliciet het gebruik van een spreadsheet erkend als verdelingsmodel.

Een tweede bron van onenigheid is dat de door de accountant van STK in 2002 opgestelde spreadsheet op een later moment weer is herzien, waardoor de onderlinge aanspraken van Norma en Irda op thuishopiegelden weer veranderden. In de thans aanhangige gerechtelijke procedure gaan STK en Irda uit van verschillende versies van de spreadsheet, die weer resulteren in verschillende eindafrekeningen.

Een derde probleem is dat STK lange tijd niet in staat bleek om, op basis van de herziene spreadsheet, een kloppende eindafrekening op te stellen. Dit valt STK aan te rekenen. Pas na bemoeienis van de door het College ingeschakelde externe accountant bleek zij ertoe in staat een kloppende eindafrekening op te stellen. Op dat moment waren de conflicten met Irda echter al hoog opgelopen. Irda stelt thans dat zij een vordering heeft op STK van circa € 1,1 miljoen. Zij baseert zich daarbij mede op de oudere versie van de spreadsheet. STK gaat daarentegen uit van de latere versie van de spreadsheet. Blijkens de mede op basis daarvan opgestelde eindafrekening, van 18 juli 2005, heeft STK een bedrag te vorderen op Irda van ruim € 1 miljoen. Het belangrijkste verschil tussen de beide afrekeningen betreft de repartitie van gelden die STK, met inschakeling van Sena en Norma, rechtstreeks heeft verricht aan de rechthebbenden die bij Irda waren aangesloten. Het gaat hier om een verschil van bijna € 2,3 miljoen. Irda bestrijdt de rechtmatigheid van deze uitkeringen door STK.

Rekening houdend met mogelijke verrekenposten en nagekomen vorderingen, komt het College tot de conclusie dat de door STK opgestelde definitieve eindafrekening met betrekking tot Irda van 18 juli 2005 juist is, indien STK terecht heeft kunnen besluiten een deel van de aan Irda ter verdeling toegekende gelden zelf (via derden) te verdelen. Het geschil tussen STK en Irda over de op elkaar te vorderen bedragen is op dit moment ter beoordeling aan de rechter. Daarmee ligt ook de vraag of STK terecht zelf is overgegaan tot het verdelen van Irdagelden bij de rechter.

4. Naleving aanwijzingsbesluit

Het College stelt vast dat zowel door STK als door Irda kernbepalingen van het aanwijzingsbesluit van Irda niet zijn nageleefd, c.q. dat STK onvoldoende heeft nagezien op de juiste naleving van het besluit door Irda. De in het besluit neergelegde procedure voor repartitie is vanaf een bepaald moment niet meer nageleefd. Aanvankelijk werden wel repartitievoorstellen volgens deze procedure ter tafel gebracht, maar door een voortdurende onenigheid tussen Norma en Irda over de omvang van ieders marktaandeel werkte de procedure onbevredigend. Van de eveneens vereiste overlegging door Irda van door een registeraccountant gecertificeerde opgaven van uitbetalingen en kostenhoudingen is het College niet gebleken.

Ten slotte was Irda gehouden om, ingeval de aanwijzing eindigt, alle van STK ontvangen gelden welke zij nog onder zich heeft, met onmiddellijke ingang aan STK te restitueren. Dit betekent dat Irda de bedragen die zij op 1 november 2003 (de datum waarop haar aanwijzing afliep) nog ter verdeling onder zich had, aan STK had moeten terugbetalen. STK had vervolgens deze bedragen zelf

kunnen repareren. Hoewel hier een restitutieplichting van Irda ligt, valt het ook STK aan te rekenen dat zij heeft nagelaten om op korte termijn na 1 november 2003 op grond van artikel 4 van het aanwijzingsbesluit de onverdeelde gelden van Irda op te eisen. Door met deze eis lange tijd te wachten zijn de problemen alleen maar toegenomen.

5. Opstelling en rol Irda

Het is het College gebleken dat Irda voor de betaling van gelden aan Amerikaanse organisaties voor uitvoerende kunstenaars gebruik maakt van International Rights Bureau B.V. (IRB BV) Blijkens uittreksels uit het Handelsregister was op dat moment Irda enig aandeelhouder van IRB BV. Irda heeft echter geen medewerking verleend aan het verkrijgen van inzicht in de jaarrekening van IRB BV en in de uitbetaling van gelden door IRB BV ten behoeve van Amerikaanse rechthebbenden.

Deze weigerachtige opstelling valt Irda aan te rekenen, nu deze heeft geleid tot onnodige vertragingen bij het onderzoek en gebrek aan informatie bij het College. Deze opstelling van Irda is met name opmerkelijk omdat zij nota bene zelf bij het College heeft aangedrongen op onderzoek naar de repartitie van thuiskopiegelden.

Daarnaast heeft het College de indruk dat ook overigens de opstelling van Irda in de bestaande conflicten de taakuitoefening door STK allerminst heeft vereenvoudigd.

6. Uitbetaling van gelden

Omdat Norma en Irda niet beschikten over de software en de databanken voor de verdeling van audiogelden onder uitvoerende kunstenaars, werd de feitelijke uitvoering van dit deel van de repartitie verricht door Sena. Norma en Irda hadden hiertoe servicecontracten met Sena gesloten. Uit het onderzoek van het College blijkt dat de rechthebbende uitvoerende kunstenaars in de periode 2000 – 2003 een groot deel van de hen toekomende gelden hebben ontvangen. Mede rekening houdend met de sinds 2004 op basis van de nieuwe repartitiesystematiek gedane uitkeringen, staat thans vast dat over de incassoperiode 1993 – 2001 de audiogelden zijn uitgekeerd. De videogelden zijn uitgekeerd via Norma. Daarbij is gebruik gemaakt van het zogenoemde VUIK-systeem dat bij Norma in beheer is. Ook van de videogelden staat thans vast dat over de incassoperiode 1993 – 2001 een volledige afrekening heeft plaatsgevonden.

Op de financiële verantwoording van één en ander wordt hierna afzonderlijk ingegaan.

7. Getrapte repartitie

Het College ziet geen aanleiding om te concluderen dat STK niet in redelijkheid heeft kunnen besluiten om te komen tot een gewijzigde repartitie van gelden onder uitvoerende kunstenaars. Collectieve beheersorganisaties moeten in beginsel de mogelijkheid hebben om te besluiten de wijze van repareren te wijzigen. Bij een dergelijk besluit is een belangrijk aandachtspunt dat de belangen van rechthebbenden niet onevenredig worden geschaad. Een gewijzigde wijze van repareren mag in beginsel niet tot hogere beheerskosten of langere uitbetalingstermijnen leiden. Het College zal er dan

ook op blijven toezien dat onder de nieuwe systematiek de gelden tijdig, juist, op inzichtelijke wijze en tegen redelijke beheerskosten worden verdeeld.

Dat het besluit van STK alleen betrekking heeft op uitvoerende kunstenaars en niet op gelden ten behoeve van andere groepen rechthebbenden, zoals producenten, doet aan het voorgaande niet af. Het gaat hierbij om verschillende groepen rechthebbenden, waarvoor ook verschillende manieren van repareren aangewezen kunnen zijn. Het enkele feit dat de gelden voor de ene groep rechtstreeks worden gerepartieerd en de gelden voor een andere groep getrap, geeft nog geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake is van een ongelijke wijze van behandeling van belanghebbenden.

Dat STK voor het feitelijk repareren van de gelden voor uitvoerende kunstenaars gebruik maakt van de diensten van Sena en Norma, doet aan het voorgaande evenmin af. Sena en Norma waren immers ook onder het oude systeem betrokken bij de feitelijke repartitie.

Het College constateert dat, waar in het verleden de betrokkenheid van Norma en Irda als repartitieorganisaties tot blijvende problemen heeft geleid er onder de nieuwe situatie sprake lijkt te zijn van een vast patroon bij de uitbetaling van gelden aan uitvoerende kunstenaars. Dit is een aanmerkelijke verbetering ten opzichte van de in het verleden bestaande situatie. De indruk bestaat daarom dat het besluit van STK om de repartitie aan uitvoerende kunstenaars aan zich te trekken het gewenste resultaat heeft behaald, namelijk het doorbreken van de impasse rondom de repartitie. Wel moet gesteld worden dat het besluit lange tijd op zich heeft laten wachten. Het definitieve oordeel van het College over de nieuwe wijze van repareren kan pas worden gegeven wanneer het de volledige beschikking heeft over de financiële overzichten (matrixen) van alle bij de verdeling betrokken organisaties, voorzien van de vereiste accountantsverklaringen. Daarop wordt hieronder nader ingegaan.

Wanneer de bestaande dienstverleningsovereenkomsten met Sena en Norma aflopen, moet STK de nieuwe wijze van repareren evalueren en daarover verslag doen aan het College. Daarbij moet in ieder geval worden bezien of er een constante stroom van regelmatige uitbetalingen aan individuele rechthebbenden plaatsvindt, wat de ontwikkelingen voor de (gecumuleerde) beheerskosten zijn en wat de gemiddelde doorbetalingstermijn is.

8. Financiële verantwoording

Van een organisatie die als kerntaak heeft het innen, beheren en het verdelen van gelden, en die voor de repartitie van de gelden diensten van anderen inschakelt, mag worden geëist dat zij op eerste verzoek van het College op korte termijn een volledig en kloppend overzicht kan geven van geïnde gelden, aan individuele rechthebbenden gerepartieerde gelden, nog voor verdeling uitstaande gelden, alsmede de daarmee gemoeide beheerskosten. Het is gebleken dat STK vooralsnog onvoldoende financiële verantwoording kan afleggen over de uitbetaling van thuishopiegelden aan individuele rechthebbenden. De daarvoor noodzakelijke informatie ontbreekt. Weliswaar kan STK aan de hand van haar jaarverslagen, welke zijn voorzien van goedkeurende accountantsverklaringen, aantonen dat zij thuishopiegelden heeft verdeeld onder repartitieorganisaties, doch daarmee eindigt de taak en de verantwoordelijkheid van STK niet. Zij moet kunnen aantonen dat de gelden rechtmatig zijn uitbetaald aan de uiteindelijke, oorspronkelijke rechthebbenden. Van de repartitieorganisaties zelf

zijn echter doorgaans geen door accountants goedgekeurde jaarverslagen beschikbaar. In ieder geval konden deze niet door STK aan het College ter beschikking worden gesteld. Daardoor kan op dit moment niet worden vastgesteld of daadwerkelijk aan individuele rechthebbenden thuishoofdegelden zijn of worden uitgekeerd, en welke inhoudingen (voor beheerskosten of anderszins) daarbij plaatsvinden. De huidige financiële informatievoorziening en financiële verantwoording is ondeugdelijk, doordat STK voor de door haar wettelijk verplichte financiële informatievoorziening aan het College afhankelijk is van derden - de repartitieorganisaties - die te weinig, te laat of zelfs geen informatie opleveren.

Het College heeft geen formele relatie met deze repartitieorganisaties. Voor het verkrijgen van informatie over de geldstromen die via deze repartitieorganisaties verlopen, is daarom artikel 5, derde lid, van de Toezichtswet van belang. Op grond van deze bepaling blijft STK, ook wanneer zij samenwerkt met of werkzaamheden laat verrichten door een derde, verantwoordelijk voor de uitoefening van deze taken. Zij moet in dat geval zorgdragen voor de beschikbaarheid voor het College van de financiële gegevens die relevant zijn voor de taakuitoefening door het College. Zou dit anders zijn, dan zou een collectieve beheersorganisatie haar verantwoordelijkheden en verplichtingen eenvoudig kunnen "wegmandateren" door taken door derden te laten verrichten. Het College zal STK in de toekomst erop blijven aanspreken dat zij wettelijk verantwoordelijk is voor het tijdig, volledig en juist opleveren van de voor het toezicht vereiste gegevens over de repartitie.

Informatieverschaffing over inning en verdeling van vergoedingen en transparantie van financiële stromen acht het College van groot belang. De jaarverslagen van collectieve beheersorganisaties zouden daarom ook voor een ieder openbaar moeten zijn, in ieder geval door deponering daarvan bij het Handelsregister en door publicatie op de eigen website.

9. Matrix

Ondanks het feit dat STK bij de repartitie van thuishoofdegelden een reeks van andere organisaties heeft betrokken, moet STK nog altijd inzicht kunnen verschaffen in de resultaten van de (getrapte) repartitie. Duidelijk moet zijn hoeveel gelden zijn geïnd, verdeeld, nog ter verdeling uitstaan en zijn ingehouden voor beheerskosten en voor fondsen ten behoeve van collectieve doelen. Deze informatie moet tot uitdrukking worden gebracht in matrixen, zoals deze ook al door de Stichting Leenrecht worden toegepast.

Op dit moment zijn nog niet van alle repartitieorganisaties de vereiste matrixen beschikbaar. De wel beschikbare matrixen zijn, een enkele uitzondering daargelaten, niet (zichtbaar) onderworpen aan een accountantscontrole. Daardoor kan op dit moment nog niet met zekerheid worden vastgesteld of de repartitieorganisaties ook daadwerkelijk uitbetalingen aan rechthebbenden verrichten. Bovendien bevatten de wel beschikbare matrixen nog niet alle informatie die het College nodig heeft voor zijn toezichthoudende taken. Daarop wordt hierna nog ingegaan. Ten slotte zijn de wel beschikbare matrixen onjuist, omdat zij geen beeld geven van de stand van zaken aan het begin van het jaar waarop zij betrekking hebben. Daardoor is het niet mogelijk om een beeld te krijgen van het verloop. STK moet derhalve aan het College alsnog de vereiste, verbeterde matrixen aanleveren.

Het bestuur van STK heeft recent besloten om de matrixen van de repartitieorganisaties aan het College ter beschikking te stellen. Het College zal er strikt op blijven toezien dat de vereiste informatie nu wel volledig, correct en tijdig wordt aangeleverd. Mocht dit in de toekomst problemen blijven opleveren, dan zal het College overwegen of het treffen van nadere maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van een aanwijzing, wenselijk is.

10. Duur doorbetaling

STK heeft ongeveer een jaar nodig om te komen van de opgave van de verschuldigde vergoedingen door de betalingsplichtige tot aan de verdeling van gelden aan de door haar ingeschakelde of aangewezen verdeelorganisaties. Daarmee eindigt haar taak niet. Zij is er ook verantwoordelijk voor dat de ingeschakelde of aangewezen repartitieorganisaties binnen een redelijke termijn de gelden uitbetalen aan de uiteindelijke individuele rechthebbenden. De duur van deze doorbetaling moet blijken uit de door het College verlangde matrixen van repartitieorganisaties. Op dit moment kan deze informatie uit de beschikbare matrixen niet worden afgeleid. Daardoor bestaat er thans geen totaalbeeld van de tijd die er ligt tussen het doen van opgave door betalingsplichtigen en het moment van uitbetaling aan individuele rechthebbenden. Hierbij zij overigens opgemerkt dat getrapte repartitie per definitie meer tijd vergt om de gelden te verdelen onder individuele rechthebbenden dan rechtstreekse repartitie.

11. Inning en repartitie: grensoverschrijdende dimensie

Een afzonderlijk aandachtspunt betreft de grensoverschrijdende dimensie van de inning en repartitie. Ook de verdeling van de in Nederland geïnde thuiskopiegelden ten behoeve van buitenlandse rechthebbenden valt onder de wettelijke taken van STK. Uit de door het College verlangde matrixen, alsmede uit de jaarverslagen van de verschillende repartitieorganisaties zal moeten blijken of de ten behoeve van buitenlandse rechthebbenden geïnde gelden ook daadwerkelijk zijn gerepartieerd aan de uiteindelijke rechthebbenden, al dan niet via buitenlandse zusterorganisaties. Op dit moment kan deze informatie hieruit nog niet worden afgeleid.

Het College beschikt niet over de informatie die vereist is om zich een beeld te kunnen vormen van de omvang van de thuiskopiegelden die in het buitenland worden geïnd ten behoeve van Nederlandse rechthebbenden. De geldstromen vanuit het buitenland lopen voor een belangrijk deel buiten STK om, en onttrekken zich dan ook aan het zicht van het College. Omdat STK op grond van de Aw en de Wnr niet wettelijk verplicht is om gelden in het buitenland te innen ten behoeve van Nederlandse rechthebbenden, gaat het hier om vrijwillig collectief beheer. Het College acht op dit punt in beginsel geen taak voor zich weggelegd, behoudens ingeval het gaat om wederkerigheidsovereenkomsten tussen STK en buitenlandse zusterorganisaties.

12. Beheerskosten

Van de meeste repartitieorganisaties ontbreken in de matrixen nog de gegevens over de in 2004 ingehouden beheerskosten, hoewel het College hierom bij herhaling heeft verzocht. Deze

gegevens dienen alsnog ter beschikking te komen, opdat het College zich een oordeel kan vormen over de redelijkheid van de gemaakte beheerskosten.

13. Omvang en bestemming niet gereparteerde gelden

Gelet op het feit dat van verschillende repartitieorganisaties de matrixen nog ontbreken en dat de wel beschikbare matrixen op dit punt onvoldoende informatie verschaffen, bestaat op dit moment geen inzicht in de omvang en bestemming van niet gereparteerde gelden.

14. Financiële compensatie Norma

Norma ontvangt een compensatie van 6% van de, door Sena berekende, voor repartitie bestemde audiogelden die in het verleden door Norma werden verzorgd. Ondanks het feit dat STK daar bij verschillende gelegenheden om gevraagd is, heeft zij aan het College geen bevredigende inhoudelijke onderbouwing kunnen geven van de hoogte en duur van de financiële compensatie die Norma ontvangt voor de beëindiging van haar repartitetaak. Wel heeft STK aangegeven dat in de besprekingen met Norma, die tot de dienstverleningsovereenkomsten hebben geleid, bij wijze van compromis een vergoeding is afgesproken. De motivering daarachter is dat het bestaande aanwijzingsbesluit van Norma "buiten werking" wordt gesteld, waardoor Norma inkomsten misloopt.

Het College acht het niet begrijpelijk dat STK tot nog toe geen inhoudelijke financiële onderbouwing van deze compensatie heeft kunnen geven. De stelling dat de financiële compensatie duidelijk een tijdelijk karakter kent, stelt het College niet op voorhand gerust. De overeenkomst laat namelijk de mogelijkheid open dat de afspraken worden verlengd. Een verlenging van de financiële compensatie is volgens het College niet zonder meer voor de hand liggend.

15. VUIK-systeem

Het College constateert dat op dit moment geen betrouwbaar Electronic Data Processing (EDP) –onderzoek van het VUIK-systeem beschikbaar is. Het in 2001 verrichte externe onderzoek naar het systeem is van zeer beperkte waarde.

Ten aanzien van de mogelijk mededingingsrechtelijke aspecten van het besluit van STK dat ook Irda gebruik moest maken van het VUIK-systeem, merkt het College op dat de mogelijkheid bestaat om klachten hierover voor te leggen aan de Nederlandse mededingingsautoriteit (NMa).

16. Bestuurlijke inrichting

De huidige samenstelling van het (algemeen) bestuur van STK, in relatie tot de rol van repartitieorganisaties bij de verdeling van thuiskopiegelden, wekt de schijn van belangenverstremming. Het bestuur van STK kan onvoldoende onafhankelijk opereren doordat repartitieorganisaties een te grote invloed hebben op het bestuur en de samenstelling daarvan. Deze indruk wordt nog versterkt door het nog lopende algemene onderzoek van het College naar de personele, bestuurlijke, juridische en financiële relaties tussen de organisaties die betrokken zijn bij de inning en repartitie van auteursrechtelijke en nabuurrechtelijke vergoedingen.

Voorkomen moet worden dat een beeld ontstaat van organisaties die uitsluitend onderling afspraken maken over de verdeling van gelden, zonder dat daarbij de belangen van de individuele rechthebbenden voorop staan. Daarom is een heroverweging van de bestuurlijke inrichting van STK wenselijk. Bij deze heroverweging moet de behartiging van de belangen van individuele, oorspronkelijke rechthebbenden voorop staan. Bovendien moet gewaarborgd worden dat voor nieuwe repartitieorganisaties de ruimte en mogelijkheid bestaat om op enig moment bij de repartitie betrokken te worden. Daaraan lijkt op dit moment de aanwijzing van repartitieorganisaties voor onbepaalde tijd mede in de weg te staan.

17. Aanwijzing van repartitieorganisaties

Repartitieorganisaties moeten er niet automatisch van uit kunnen gaan dat zij tot in het oneindige betrokken kunnen blijven bij de repartitie van vergoedingen. Collectieve beheersorganisaties moeten de mogelijkheid hebben om op enig moment de relatie te beëindigen. Aanwijzingen van repartitieorganisaties zouden door collectieve beheersorganisaties niet langer voor onbepaalde tijd verleend moeten worden. In het vervolg zouden zij voor bepaalde tijd verleend moeten worden. Op het moment dat de verleningsduur afloopt, bestaat de mogelijkheid om de door repartitieorganisaties verleende diensten te evalueren en te bezien of er voldoende redenen zijn om de aanwijzing te verlengen, dan wel om een andere organisatie aan te wijzen die de repartitie mogelijk sneller, kwalitatief beter en goedkoper kan verrichten. Voor repartitieorganisaties ontstaat hiermee een natuurlijke prikkel om zo efficiënt en zo goed en goedkoop mogelijk te werken. Bovendien moeten collectieve beheersorganisaties de aanwijzingen van repartitieorganisaties tussentijds kunnen intrekken wanneer zij hun verplichtingen niet naar behoren uitvoeren. Onder deze verplichtingen moet in ieder geval worden verstaan het tijdig, volledig en juist aanleveren van de informatie die collectieve beheersorganisaties nodig hebben om aan hun informatieverplichtingen ten behoeve van het College te voldoen. Daartoe moet in de repartitiereglementen van collectieve beheersorganisaties een voorziening worden opgenomen.

18. Handhaving inning

Het college ziet geen aanleiding om te concluderen dat het handhavingsapparaat en het handhavingsbeleid van STK onvoldoende zijn toegerust. Het College constateert dat STK actief de samenwerking lijkt te zoeken met opsporingsdiensten.

19. Interne organisatie en controle

Op basis van een serviceovereenkomst tussen STK en Cedar BV zijn werknemers van Cedar belast met de uitvoeringswerkzaamheden van STK. STK beschikt zelf niet over personeel. Het is het College gebleken dat STK beschikt over een handboek administratieve procedures. Dit handboek is echter sinds 2003 niet meer geactualiseerd.

De keuze van STK om gebruik te maken van personeel van Cedar BV behoeft onder de gegeven omstandigheden op zichzelf geen herziening. Wel acht het College de versnelde invoering van een actuele versie van het handboek administratieve procedures noodzakelijk. In dat handboek

moet tevens worden voorzien in een deugdelijk systeem van interne controle. Voorts moet het VUIK-systeem onderdeel vormen van de administratieve organisatie en interne controlebeschrijvingen van STK.

20. Technische beschermingsvoorzieningen

Voor zover kon worden nagegaan, houden STK en haar repartitieorganisaties op dit moment bij de repartitie geen rekening met de toepassing van technische beschermingsvoorzieningen waarmee auteursrechtelijke werken en nabuurrechtelijke prestaties (kunnen) worden beveiligd. STK heeft aangegeven dat zij met de toepassing van technische beschermingsvoorzieningen geen rekening kan houden, onder meer doordat titelspecifieke informatie over het kopieergedrag van de consument ontbreekt. Wanneer er bij de inning geen informatie bestaat over kopieergedrag, kan daarmee ook geen rekening worden gehouden bij de repartitie. Bovendien blijkt volgens STK uit onderzoeksgegevens dat werken waarop technische beschermingsmaatregelen zijn aangebracht niet minder worden gekopieerd dan onbeschermden werken.

21. Geschillenregeling

Op grond van artikel 5, derde lid, van de Toezichtswet blijft een collectieve beheersorganisatie, die gebruik maakt van de diensten van repartitieorganisaties, verantwoordelijk voor de uitoefening van deze taken. Dit brengt mee dat STK niet zonder meer en onder alle omstandigheden klachten van (individuele) rechthebbenden kan doorschuiven naar deze organisaties; zij blijft immers uiteindelijk zelf verantwoordelijk. Vanuit dat oogpunt moet ook STK voorzien in een beschreven klachtenregeling voor individuele rechthebbenden, wanneer zij er niet uitkomen met de betreffende repartitieorganisatie. STK kent op dit moment feitelijk in het geheel geen (beschreven) regeling voor het behandelen van geschillen tussen of met rechthebbenden. De werkwijze komt er kort gezegd op neer dat men klachten doorverwijst naar de verantwoordelijke repartitieorganisatie. STK lijkt daarmee op dit moment niet te voldoen aan het vereiste van artikel 2, tweede lid, onderdeel e, van de Toezichtswet.

III. Aanbevelingen

- A. Collectieve beheersorganisaties moeten voorzien in een deugdelijke financiële verantwoording en informatievoorziening. Via hun jaarverslagen, en de jaarverslagen van de overige organisaties die worden ingeschakeld bij de verdeling van krachtens een wettelijke taak geïnde gelden, moet verantwoording worden afgelegd van de uiteindelijke repartitie aan de individuele, oorspronkelijke rechthebbenden. Deze jaarverslagen moeten zijn voorzien van goedkeurende accountantsverklaringen.
- B. Collectieve beheersorganisaties moeten de inning, repartitie en inhoudingen van de door hen geïnde gelden tot uitdrukking brengen in matrixen die betrekking hebben op henzelf en de door haar bij de verdeling van gelden betrokken andere organisaties. Deze matrixen moeten worden gewaarmerkt door een onafhankelijke registeraccountant. In deze matrixen moet in ieder geval het volgende tot uitdrukking gebracht worden:
- De stand van zaken aan het begin van het jaar waarop de matrix betrekking heeft;
 - De incasso;
 - De ingehouden beheers- en andere kosten;
 - De ingehouden bedragen voor fondsen voor collectieve doelen;
 - De omvang en bestemming van niet gereparteerde gelden;
 - De duur van de doorbetaling;
 - De gelden die aan buitenlandse rechthebbenden zijn uitbetaald.
- C. STK moet ervoor zorgdragen dat een kwalitatief goed extern en onafhankelijk Electronic Data Processing (EDP) –onderzoek wordt verricht naar de werking van het VUIK-systeem.
- D. Collectieve beheersorganisaties moeten al hun aanwijzingen van repartitieorganisaties – ook de bestaande – verbinden aan een duidelijke termijn. Bovendien moeten collectieve beheersorganisaties de aanwijzingen van repartitieorganisaties tussentijds kunnen intrekken, wanneer deze hun verplichtingen niet naar behoren uitvoeren.
- E. STK dient ervoor zorg te dragen dat haar bestuur in volledige onafhankelijkheid tot besluitvorming kan komen. Het bestuur van STK moet ook verantwoordelijkheid afleggen aan individuele, oorspronkelijke rechthebbenden. Extern moet zij verantwoordelijkheid afleggen in haar openbare jaarverslagen en, ten behoeve van het College, in de matrixen. Wanneer gekozen wordt voor getrapte repartitie moeten repartitieorganisaties aan STK verantwoording afleggen over hun werkzaamheden. Voorkomen moet worden dat verschillende functies in de verschillende aan elkaar gelieerde organisaties worden uitgeoefend door één en dezelfde persoon.

STK wordt verzocht om binnen drie maanden, te rekenen vanaf de datum van oplevering van de rapportage, aan het College een uitgewerkt plan te presenteren aan de hand waarvan zij uitvoering zal geven aan de adviezen. Daarbij zij aangetekend dat STK binnen zes maanden een volledige, definitieve financiële verantwoording moet kunnen afleggen over het incassojaar 2004.

Hoewel de hierboven genoemde aanbevelingen ook uitstralende werking kunnen hebben op andere collectieve beheersorganisaties, hecht het College eraan te benadrukken dat de situatie en de problemen bij STK in beginsel op zichzelf staan. Het College ziet vooralsnog geen aanleiding om te veronderstellen dat bij andere collectieve beheersorganisaties, waarover het toezicht zich uitstrekt, sprake is van vergelijkbare problemen. Dit laat onverlet dat het afleggen van een volledige en deugdelijke financiële verantwoording een blijvend punt van aandacht moet zijn voor alle auteursrechtenorganisaties.

- - -